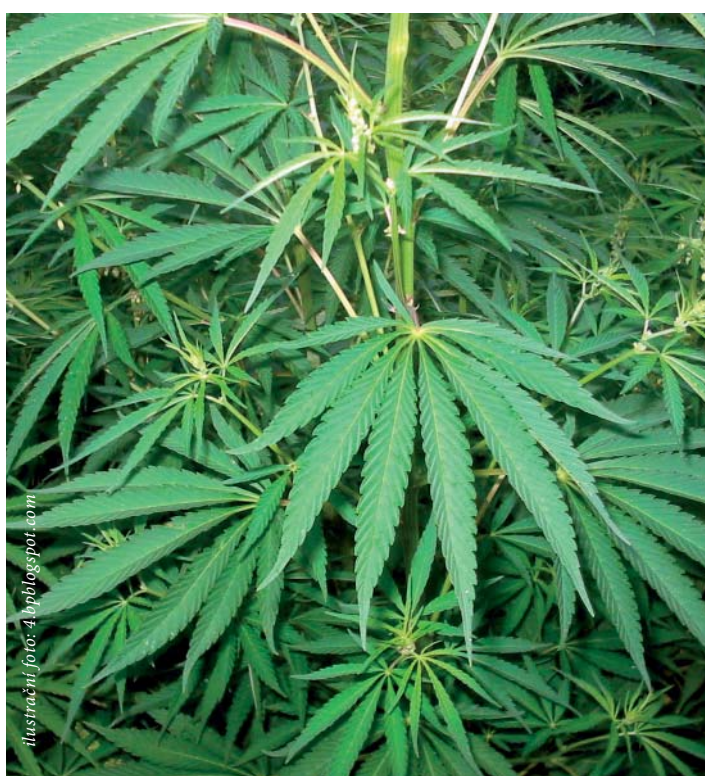

KONOPI – BYLINA S MNOHA OTAZNÍKY

ROBERT JIRÁSEK
EDUKAFARM, PRAHA

Konopí seté (Cannabis sativa) je prastarou kulturní bylinou, která v současnosti budí mnoho emocí.

Pěstovalo se odedávna jako olejnatá a přadná rostlina. Olej vylišený ze semen sloužil ke svícení, k léčebným účelům i jako hodnotná potravina, z vláken lodyhy se dodnes vyrábějí pevné a kvalitní provazy. Celá semena jsou známa jako oblíbený ptačí zob („semeneček“).

ÚVOD

Poddruh *Cannabis sativa*, subsp. *indica* podléhá přísným předpisům o omamných a psychotropních látkách a jeho (zne)užívání i jakákoli distribuce je zakázána a porušení regulí sankcionováno. Případná legalizace pro medicínské a farmaceutické účely (předepisování onkologickým pacientům, nemocným s AIDS, roztroušenou sklerózou aj.) je nejen v našich zeměpisných šířkách široce diskutována. Ve státech Evropské unie (Českou republiku nevyjímaje) se povoluje pěstování kontrolovaných odrůd (*Cannabis sativa*, subsp. *sativa*) s nízkým obsa-

hem THC (tetrahydrokannabinolu) za účelem sklizení nadzemních částí – nati pro průmyslové zpracování na papír, textilie apod., a semen na výrobu stolního oleje, mouky, cukrovinek, nápojů a v neposlední řadě léčebné kosmetiky.^{1,2}

Z HISTORIE LÉČEBNÉHO VYUŽITÍ KONOPI

Používání konopných produktů v léčitelství má tisíciletou tradici. Starověká egyptská a čínská medicína konopí uznávala jako protizánětlivý a protiparazitární prostředek, antirevmatikum, gynekologikum a lék na zelený zákal.³ Oblíbené bylo též v indické ayurvédě; v 19. a ještě v první polovině 20. století se běžně používalo (v podobě tinktury a extraktu) i v československých lékárnách. Výtažky se přidávaly do přípravků (např. v kombinaci s kozlíkovou tinkturou) pro uklidnění a nespavost, dále k ošetření oparů na rtu a do leptadel na mozoly, bradavice a kuří oka.

BLÍŽE K OBSAHOVÝM LÁTKÁM

Konopí seté oplývá velice pestrým spektrem obsahových látek. Největší zájem vyvolávají pochopitelně kannabinoidy. V droze nalzáme jak ty s čistě psychotropním působením (THC), tak s účinkem antibakteriálním a sedativním (kyselina kannabidiolová) či farmakologicky neúčinný kannabinol.³ Z vedlejších metabolitů stojí za zmínku alkaloidy, flavonoidy, terpeny, lignanamidy, silice aj. Tyto látky vykazují neuroprotektivní, antineoplastické, antifungální, antialergické a protizánětlivé působení.⁴

V souvislosti s objevením tzv. endokannabinoidního systému a existencí jeho receptorů v podstatě v celém těle člověka, můžeme odvodit, že účinky na organismus jsou polytropní a mnohačetné. Kannabinoidy pronikají do jater, srdce, plicní tkáně, střev, sleziny, do kůry nadledvinek, štítné žlázy, hypofýzy. Jsou filtrabilní, tj. prostupují též placentou a do mateřského mléka. THC zvyšuje chuť k jídlu, snižuje nitrooční tlak, působí bronchodilatačně a spasmolyticky, resp. antikonvulzivně. Zároveň má však řadu lékových interakcí a vedlejších nežádoucích účinků (zejména na kardiovaskulární a reprodukční soustavu).^{2,4}

Množství účinných látek závisí na chemovarietě a podmínkách růstu (složení půdy, intenzita slunečního svitu apod.). V USA a Kanadě je v terapii používán synteticky připravený tetrahydrokannabinol (syn.

dronabinol), určený k terapii nauzey a zvracení při chemoterapii, příp. po celkové (inhalační) anestézii.

KONOPNÝ OLEJ A SEMENA

Konopná semena mají vysokou výživovou hodnotu; vynikají obsahem 26 – 37 % vysychavého oleje nažloutlé až temně zelené barvy a ořechové chuti, získává se nejlépe lisováním za studena. Z dalších látek obsažených v semínkách najdeme bílkoviny (srovnatelné s proteiny vaječného bílku nebo sóji), tvořené převážně esenciálními aminokyselinami (fenylalanin, izoleucin, tryptofan, valin aj.), a vlákninu, vitaminy B₁ a B₂, E a stopové prvky hořčík, vápník, fosfor, draslík, železo a zinek. Pozoruhodné je zastoupení tzv. polynenasycených mastných kyselin (ω -6 a ω -3) v tomto oleji, které lidský organismus také musí přijímat potravou, a jejich vzájemný poměr (2,5:1). Konopný olej vykazuje významnou antioxidační aktivitu a je též alternativním zdrojem linolové a γ -linolenové kyseliny, které sehrávají velmi podstatnou roli v léčbě řady kožních onemocnění.

Zevně se přípravky s konopným olejem dobře uplatňují např. při atopickém ekzému. Původ ekzému je spatřován v genetické vložce k poruchám metabolismu mastných kyselin a ke změnám spektra látek tukové povahy v kůži. Mastné kyseliny přítomné v oleji účinně tlumí kožní zánět, omezují svědění a potlačují alergickou reakci. Pozitivní zkušenosti byly získány také při ošetřování psoriázy, jejíž příčina není dosud známa, i když je spojována např. s poruchami imunity po přechodu chřipky či angíny nebo se stresovou zátěží. Pravidelnou aplikací se dosahuje hydratace, zvláčnění a lepší pružnosti pokožky, zmírnění tvorby šupin a zmenšení ložisek postižení (kosmetický efekt). Za-

jímavým se jeví také ochranné působení oleje před UVA i UVB zářením při slunění. Konopný olej se stal součástí kosmetické řady pro péči o dětskou a aknézní pokožku, krémů, šampónů, hydratačních mýdel, masážních olejů, pleťových masek, lotionů a přípravků dentální hygieny. Další příznivé účinky byly zaznamenány při podávání konopného oleje pacientům s kloubními obtížemi (např. revmatoidní artritidou), průduškovým astmatem a nespecifickými střevními záněty (ulcerózní kolitida a Crohnova choroba).

ZÁVĚR

Lze předpokládat, že konopí znovu nalezne v indikovaných případech medicínské i farmaceutické uplatnění. Není tajemstvím, že konopná droga (*Cannabis flos*, neoplozená květenství ze samičích rostlin) je dostupná na lékařský předpis v lékárnách v Holandsku. Podle nedávných zpráv byl v ČR registrován přípravek Sativex britské firmy GW Pharma Ltd. Představuje sprej k aplikaci na sliznici úst s obsahem *Cannabis sativae extractum spissum*, určený pacientům s roztroušenou sklerózou ke zmírnění spasticity, třesu a neuropatických bolestí. Předepisuje se na recepty s modrým pruhem; prozatím není v distribuci.

Literatura

1. Hyams E. *Rostliny ve službách člověka*. Praha: Orbis, 1976.
2. Jahodář L. *Léčivé rostliny v současné medicíně*. Praha: HBT, 2010.
3. Wagner H. *Rauschgift-Drogen*. Berlin: Springer-Verlag, 1969.
4. Peč J, Dušek J. Konopí, konopná droga a související léčivé přípravky. *Praktické lékárenství* 2009; 5: 189-193.
5. Peč J, Dušek J. Složení a využití konopného oleje se zaměřením na terapeutické účinky esenciálních mastných kyselin. *Praktické lékárenství* 2008; 4: 86-89.

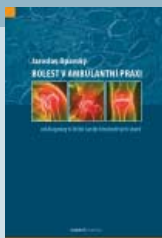

Farmaceutické a medicínské novinky ve vašem e-mailu

Terapeutické přehledy, nová léčiva, studie apod. ze serveru EDUKAFARM.cz

Máte-li zájem o tuto službu, vyplňte prosím svoji e-mailovou adresu na webových stránkách www.edukafarm.cz do okénka nadepsaného „**Novinky do mailu**“ na pravé straně stránky a odešlete stisknutím tlačítka „**go**“.

Novinky nakladatelství Maxdorf

Jaroslav Opavský
BOLEST V AMBULANTNÍ PRAXI
Maxdorf 2011, 398 str.,
edice Jessenius
ISBN: 978-80-7345-247-6
Cena: 695 Kč
Formát: B5

Každý člověk se v životě setká s bolestmi. Někteří z nás měli štěstí, protože jak rychle bolest přišla, tak rychle odezněla a nepoznamenala ani na těle, ani na duši. Vedle toho však mezi námi žije mnoho těch, kteří bolestmi trpí po dlouhou dobu a jejich život je omežován a spojen s utrpením, které bolesti přinášejí. Tito nemocní, jakmile již nejsou schopni takové bolesti déle snášet, hledají pomoc, aby se jich zbavili, nebo aby je aspoň zmírnili. Vyhledávají proto nejen lékaře a další zdravotnické pracovníky, ale obracují se i mimo oblast zdravotnictví, aby mohli své obtíže sdělit, vysvětlit, čím nejlépe trpí a o co je bolest v životě ochuzuje, a hlavně požádat o pomoc v očekávání, že druhá strana jejich obtíže úspěšně zmírní, nebo dokonce odstraní.

Kniha je psána tak, aby mohla být pomůckou v denní praxi všeobecných praktických lékařů a specialistů těch oborů, kteří se pravidelně setkávají s pacienty s bolestmi, při hledání cest, jak jim pomoci. Seznamuje čtenáře s úspěšnými nebo potenciálně úspěšnými léčebnými postupy z celého „publikujícího“ světa, obsahuje poznatky jak našich, tak i zahraničních autorů, až do jara roku 2010. Kniha je určena i studentům medicíny a také zdravotníkům a studentům nelékařských zdravotnických oborů, aby z ní mohli čerpat nejen informace, ale především inspirace k hledání cest, jak věčnou bolest co nejúčinněji potlačovat a zvládat. Publikace je určena všem, kteří mají chuť, vůli a snahu pomáhat nemocným s bolestmi.